

ILM JA PIDU

Ilm pidu ei riku, tunne sees on super!

Liina Eero, noorte tantsupeo juht, 2017. aasta

Igal aastal murravad pidude korraldajad muudkui päid ja päriivad sünoptikutelt, milline nädal peaks tulema kuivem-soojem, et üritused päris untsu ei läheks. Ja väga sageli on sihuke tunne, et too taevane mees pumba juures kuulab nõuandeid pealt ning keerab kraane kinni või valla täpselt vastupidi nõuandeile.

Eelsoojendus

Võtame näiteks kas või viimased paar-kümmend aastat. Jaanikuu algul aastal 2000 pidid Senegali pillimehed Tartu lauluväljakul elu eest trumme taguma, et sooja saada – öösiti oli maa hallast valge. Nende kodumaal oli samal ajal õhusooja 30 kraadi enam!

Täpselt aasta hiljem sadas meie suvepealinnas Kiri te Kanawa kontserdi ajal kõvasti külma vihma. Ilmataat arvas ilmselt, et kui Uus-Meremaal on südatalv, peaks ka sealt pärit külalislauljale midagi ajakohast taustaks pakkuma.

Ja muusikalid! 2003. aastal lavastas

MARK GOFF / WIKIPEDIA

Vihmailm 1969. aasta 15. augustil Woodstocki festivalil

Mati Unt Tartu laululaval Tim Rice'i ja Elton Johni „Aida“. Hale oli vaadata lõgistavate hammastega poolpaljaid egiptlasi ja nuubialasi Eesti õhtujahe-duses laulmas. Kerges riides lõdiseva Aida mehe Radamese asemel võiks jul-gelt öue tuua hoopis paksus mulgi vammuses rehepapp Sandri, nagu Tau-no Aintsi ooperis.

Põhjamaise suve kapriiside all kan-natasid aasta hiljem peale kaasmaalas-te muidugi ka Jesus Christ Superstar ja teised kauged külalised Juudamaalt. „Nii võib ju ristil surnuks külmuda!“, olevat läbimärg peategelane esieten-dusel kurtnud. Ajalehes Postimees kir-jeldati ilmaolusid nõnda: „Kui ültal-korruse boss nägi rahavahetajate stsee-ni ja taipas, et Malvius on võtnud nõuks Jeesukese elust kah bentkaba-ree teha, saatis ta kohutava veeuputu-se Tartu rahva peale, et nuhelda neid nende kergemeelsuses. [–] Kriisikomis-jon otsustas, et show peab siiski jätku-ma. Järgnesid öhtu kunstiliselt naudi-tavaimad hetked. Ühtaegu oli lõdvast ja vaimuvaesest lavastusest saanud võitlus loodusstihiiaga, mis süstis esi-nejatesse loomingulist viha ja publi-kusse vandeseltslaslikku kaasaalamist.“

Ka grillfeste, merepäevi ja summe-reid ähvardavad sageli ilmsed, st ilmast tingitud pankrotid. 2000. aastal soovitasin õllesummeri asemel korral-dada hoopis tee- või kohvisummer. Kuigi, jah – olid ajad, kui Moskvas müü-di talviti tänavail sooja õlut. Töösturid teeksid vast mõnuga isegi viinasum-meri, sumisejaid, laule ja lauljaid jät-kuks küll. Sest saaks samuti kena Eesti kaubamärgi. Väike lüüriline kõrvale-põige – olen näinud ujulal silti: „Eel-soojendusega ujula. Soojenduseks pits viinal!“

Äsjasel huumorifestivalil Luige Nokk kurtis korraldaja Indrek Dit-mann, et ka seekord ei toetanud ilm üritust – kardetud lakkamatu vihma asemel valitses enneolematu leitsak (Tallinnas kerkis kuumanäit 30 kraadi lähedale). Ei aidanud seegi, et paljud naljad jätsid kuulajad täiesti kül-maks...

Sadu-pidu

On öeldud, et laulupäevad nagu jaani-päevadki ei saa läbi vihmata. Vale puha. Mõlemad peod saavad näha kõiksugu ilma. Uno Uiga: „Ilm pole kunagi laulupidu ära rikkunud, võib-olla ainult natuke seganud. Ka esimesel üldlaulupeol sadas ladinal, nii et isegi Jakob Hurda kõne jäi pooleli, sest vihm ajas tindi paberil laiali, aga laulu mõte sest ajast on jäänud.“

Meie ilmateenistus on teinud statistikat laulupidude kohta. Nähtavasti kõige kuumem pidu toimus kaugel 1891. aastal, kui 20. juunil oli Tartus varjus 28,6 C°. Jube külm ilm sattus aga 1933. aasta laulupeo viimasele päevale, kui kraadiklaas näitas pea-aegu kogu aeg vaid kümmet soojapügalat! Kõigist üldlaulupidudest (kokku 26) on vaid 10 täielikult pääsenud vihmahoogudest. Alates 1923. aastast on Tallinnas laulupidudel 44 päevast sadanud tosinal päeval (ka ööd on arvesse läinud), neist tugevalt, üle 5 mm, vaid kaheksal päeval.

Lauluveteranidele on eluks ajaks meelde jäänud kaks pidu. 1960. aasta esimesel päeval sadas Tallinnas 25 mm, teisel lisandus veel 19 mm. Koos harjutuspäevadega langes maha paari päevaga pea kuunorm vihma. Teine paduvihmaga pidu peeti aastal 2004. Siis mõõdeti Tallinn-Harku ilmajaamas sademetehulgaks esimesel päeval 2,4 mm, teisel aga 36,4 mm.

Mudamere ääres porikalda peal

Hoopis rohkem meie laulupidude ilmast on rahvusvahelises meedias kajastust leidnud suurte festivalide ilmaolud. Kui küsisin tuttavalt, mis esmalt seostub sõnaga *Woodstock*, kõlas vastuseks: „Muda!“ . Tollest 1969. aasta augustis New Yorgi osariigis toimunud festivalist – hipiliikumise kõrgpunktist – mäletatavad kohal viibinud sajad tuhanded pidulised nii Jimi Hendrixi ja Janis Joplini esinemisi kui ka paduvihmast porimülikaks muutunud karjamaast peoplatsi. Uputas ka mujal – välikemmergud oli vaid üks 833 peolise kohta.

Ilm on mänginud olulist rolli ka Taani kuulsate Roskilde festivalide ajal. Selle ajalukku on läinud näiteks 2007. aasta festival, kui ööpäevaga kalas alla 95 mm vihma, samuti kümme aastat varem toimunu, kui mõne tunniga sadas 44 mm. Teatmikes märgitakse ära ka harvad pideva päikesesäraga aastad (1999, 2005 ja 2009). Vih-

Vihmapilved lähenevad 2004. aasta juulis toimunud üldlaulupeole. Peo esimesel päeval sadas Tallinnas vihma 2,4 mm, teisel koguni 36,4 mm jagu

mast libedaks muutunud maa olevat olnud üks süüdlastest, et 2000. aasta 30. juunil Pearl Jami esinemise ajal tekkis lava ees rüselus nn inimsurfamise ajal ning surnuks tallati üheksa pealtvaatajat.

Poripidudeks on kujunenud suur osa brittide Glastonbury festivalidest. „Muda põlvini“, „Mudajärv“, „Jälle poriaasta“ – sellised on olnud sealset kultuurfestivali iseloomustavad pealkirjad kohalikus meedias. 2007. aastal sadas sellist paduvihma, et arstiabi vajas 1200 pidutsejat, 28 neist sattus koguni haiglasse „mudaravile“. Paar korda on vahele jäetud aasta, et peoplats taastuks.

Siiski leidub üks festival, kus lausa oodatakse sadu – Vihmapäeva festival (*Rain Day Festival*) USA Pennsylvania osariigi väikeses Waynesburgi linnakeses. Seda pidu peetakse tänavu juba 145. korda. Kohalikud ilmahuvilised on täheldanud, et 29. juulil valab pea alati. Miks siis mitte seda tähistada – „pidu toimub iga ilmaga, eriti vihmajasust!“

Üks festival on läinud ajalukku kui kõige organiseeritum. Nimelt lähenes 2012. aasta neljandal augustil Chicagole võimas äikesetorm. Kuulsa Lollapalooza festivali 80 000 fänni evakueerus peoväljakult fantastilise kiirusega – vaid 35 minutiga! Ilmselt mõjus „Stor-mapalooza“ (nii hakati toda üritust

kutsuma) korraldajatele täpselt aasta varem Indianapolisis juhtunud katastroof, kus sünge ilmaprognoosi ignoreerimise tagajärjena kukkus tornituultes kokku kontserdi tribüün. Hukkus seitse, vigastatud oli 58 inimest.

Äikesetormidega pole nalja. 20. augustil 2006. aastal kogunes üle miljoni Ungari pealinna elaniku Doonau äärde jälgima suurejoonelist ilutulestikku. Puhkes vägev torm, sähvisid välgud, üle 30 m/s puhunud tuuleiilid mürdsid puid ja pillutasid liiklusmärke. Rajus hukkus viis inimest, ligi sada sattus haiglasse. Uurimisel selgus, et ürituse korraldajad polnud ilmaprognoosi lugenudki! Võrdluseks: Eesti üldlaulupidude ajal on äike ragistanud peoliste peade kohal vähemalt neljal korral.

Lõpetame optimistliku noodiga. Mitmed meie laulupeod on läinud ajalukku ka kauni ilma poolest: „Ilmad olid läbistikku hääd“ (1879), „Igal päeval paistis päike palavasti ja säravasti“ (1891), „Ei võinud paremat ilma soovida“ (1894), kõlasid peojärgsed kommentaarid lehtedes. •

 Ain Kallis (1942) on meteoroloog, klimatooloog ja publitsist. Tema peamine uurimisvaldkond on Eesti kiirguskliima. Töötab peaspetsialistina Eesti keskkonnaagentuuris.